

Institut Européen des Jardins & Paysages

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen

Inventaris Vlaams-Brabant

Villatuin van het landgoed Michiels

Auteur(s) : Onroerend Erfgoed | Flanders Heritage Agency
www.onroenderfgoed.be <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Titel:	Villatuin van het landgoed Michiels
Provincie:	Vlaams-Brabant
Gemeente:	Scherpenheuvel-Zichem
Deelgemeente:	Scherpenheuvel
Bron:	Schepping: 2014-05-05 Bijwerken: 2017-05-30 URI: https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134526
Coördinaten:	Breedte: 4.97270695841 Lengte: 50.982375081

Primaire tekst

Langwerpige villatuin in landschappelijke stijl van 3,5 hectare, min of meer symmetrisch aangelegd rond een eclectische villa gebouwd in 1903; wegenpatroon met een dubbele lus met vijvertje; zware verbouwingen en verminderingen (rusthuis, conferentiecentrum); restanten van oorspronkelijke beplantingen (bruine beuk, zilverlinde, zwarte walnoot).

In 1903 liet August Michiels (1831-1903) zich, ter bekroning van een succesvolle carrière als wisselagent in Brussel, een fraai landhuis bouwen aan de noordwestelijke rand van zijn geboortestad (volgens C. Noppen zou Alphonse Ballat de ontwerper zijn, maar die was op dat moment reeds overleden). De keuze viel op een langgerekt blok gevormd door twee percelen langs de oude Leuvenestraat (nu Rozenstraat), percelen die vroeger eigendom waren van respectievelijk de kerk en de 'commissie van openbare onderstand'. August Michiels heeft het landhuis nooit bewoond, want hij overleed nog datzelfde jaar. Edouard Michiels, een lid van de bekende Scherpenheuvelse boomkwekersfamilie, erfde het goed maar verkocht het al in 1907. Momenteel doet het dienst als rusthuis, waarvoor in de jaren 1960 aan de westzijde een nieuwe vleugel werd aangebouwd.

Het landhuis met kasteelallures heeft een U-vormig grondplan met langs weerszijden van de hoofd vleugel twee paviljoenvormige uitbouwen en een ronde en vierkante hoektoren. Het omvat een ruim souterrain en twee bouwlagen en kan getypeerd worden als eclectisch met overwegende neorenaissance-inslag (kruisvensters, korfbogen, torens), terwijl het materiaalgebruik eerder aan de art nouveau herinnert (witte geglazuurde baksteen, beglaasde luifel, smeedwerk van perron, terras en dakbekroningen). Opvallend is ook de rijke en verzorgde detailafwerking. De combinatie van blauwe hardsteen, natuurleien en witte geglazuurde baksteen – een materiaal dat rond 1900 veelvuldig werd gebruikt bij stedelijke burgerwoningen – geeft het gebouw een kleurrijk uitzicht. Links (aan de westzijde) van het landhuis bevindt zich een woning voor tuinier of huisbewaarder die in dezelfde stijl en met dezelfde zorg voor details is ontworpen. Het heuveltje in de noordwesthoek van de tuin is geen ijskelder maar een abri, die vermoedelijk aan het einde van de jaren 1930 werd gebouwd met het oog op de komende oorlog.

De tuin zoals hij voorkomt op de stafkaarten van 1909 en 1931 heeft een eenvoudige structuur, die ook bepaald werd door de beperkte oppervlakte (3,5 hectare) en de langwerpige vorm van het perceel: een 8-vorm of dubbele lus met de villa in het knooppunt. De kleine, naar de Rozenstraat toegekeerde lus, vormt de toegangsweg en de uitrit en omsluit het 'ceremoniële' gedeelte, het ere-erf. Van de oorspronkelijke hoogstammige beplanting die bedoeld was om het zicht op de villa te omkaderen, blijven nog enkele exemplaren over: een moeraseik (*Quercus palustris*) met 245 cm stamomtrek en een enigszins gehavende treurbeuk (*Fagus sylvatica* 'Pendula') met 228 centimeter. Van een recentelijk gesneuveld zilverlinde (*Tilia tomentosa*) is nog de stronk met opslag aanwezig.

De grote lus aan de noord- of achterzijde van de villa loopt door dicht plantsoen dat oorspronkelijk een bergafwaarts lopende vista omkaderde met een gelobd vijvertje als eindpunt. Aan de naar de villa toegekeerde oever bevindt zich een rond terrasje, dat grotendeels door een als zitbank bedoeld, bakstenen muurtje wordt omsloten. Van de oorspronkelijke beplanting in dit gedeelte zijn nog ongeveer twintig bomen overgebleven, met stamomtrekken tussen 2 en 3 meter, maar ook enkele uitzonderlijk dikke exemplaren, waarvan moeilijk kan worden aangenomen dat zij nog geen eeuw oud zijn. Dit geldt onder meer voor de twee (ten opzichte van de vista symmetrisch opgestelde) bruine beuken (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') achter het vijvertje, met respectieve omtrekken van 371 cm en 326 centimeter. De twee treurbeuken, de witte paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*) en de moeraseik in die omgeving hebben meer normale afmetingen. Aan het andere uiteinde van deze vista, in de omgeving van het landhuis, staan enkele oude bomen: een zwarte walnoot (*Juglans nigra*) en vier zilverlindes, waarvan andermaal één van buitenissige afmetingen: 369 cm stamomtrek. Verspreid over de tuin komen enkele oude struiken schijnhulst (*Osmanthus heterophyllus*) voor, waarvan één de zeldzame cultivar 'Myrtifolius'.

Door de bouw van het houten prefabgebouw dat als 'bezinningscentrum' dienstdoet en de nivelleringswerken die daaraan voorafgingen, werden de vista en de beplantingen van het middengedeelte van de tuin grotendeels vernietigd. In deze zone komt bijna niets anders voor dan hoge opslag van robinia (*Robinia pseudoacacia*) en gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*).

Merkwaardige bomen (opname 8 augustus 1997)

(Het cijfer in vet geeft de stamomtrek in centimeter weer. De omtrek wordt standaard gemeten op 150cm hoogte.)

- 5. bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') **371**
- 13. zwarte walnoot (*Juglans nigra*) **252**
- 15. zilverlinde (*Tilia tomentosa*) **369**

Auteur: Deneef, Roger

Auteur: Paesmans, Greta

Datum: 2007

Titel Text: Tuin van het kasteel van Scherpenheuvel

Grafische documenten

Het vijvertje bij het kasteel-rusthuis van Scherpenheuvel (Deneef, Roger, 09-05-2006, ©Vlaamse Gemeenschap)

Het vroegere ereplein voor het kasteel van Scherpenheuvel als parking voor het huidige rusthuis Stella Maris (Deneef, Roger, 09-05-2006, ©Vlaamse Gemeenschap)

Bibliografie

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Oudste kadastrale legger [212] Scherpenheuvel, art. 1242 en 1493.
NOPPEN C., *Het kasteel van Scherpenheuvel*, in *Brabantse Folklore nr. 166*, 1965, p. 245-249.

Relaties

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/1405>
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/1408>
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/1406>
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120570>
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/200088>

Beknopte karakterisering

Datering: vóór WO I

Typologie: landhuizen, personeelswoningen, schuilkelders, siertuinen, tuin- en parkbeplantingen, vijvers